

SESAME

Schilderijenproject 2022-2023 Leuven Centraal
Schilderijenensemble AU CHARBON!

SESAME betekent in deze projectcontext niet zozeer een ontsnappingsplan ontwerpen om de grot te openen en te vluchten zoals gekend uit de avonturenverhalen van de rovers rond Ali Baba. **SESAME** is het openen van een ontmoeting: door een 'waar' gesprek en in elkaars ogen te kijken, duikelen in het innerlijk veld van de ander, van elkaar, van het alles.

Zeven kunstenaar-gevangenen en KNEPH realiseerden vier grote schilderijenensembles voor vier kleine cellen waar sinds corona virtueel bezoek werd toegelaten. Het intense proces garandeerde geen censuurtoepassing en creatie vanuit persoonlijke opinies en biografie. Via reflectie, bevraging, experiment, beleving, onderzoek, technische en kunsthistorisch leerproces transcendeerde het individuele naar het universele.

Functioneel aspect van dit project is: de aankleding van de lege ruimte, de akoestiek bevorderen maar intensioneel is het vooral een kans tot expressie van de schilders en inspiratie kunnen bieden aan de sprekers tijdens het virtueel bezoek in het kader van verbetering van affectieve contacten tussen de gevangenen en de buitenwereld.

De verhalen, zowel de documentaire duiding als de fabulaties, zijn beschikbaar ter plekke in de bezoekkamers in het Nederlands, Frans en Engels en begeleiden de geschilderde beelden met sterke inhoud.

Onze dank voor dit project gaat uit naar:

- De schilders
- De begeleidende kunstenaars van KNEPH: Ilse, Theo en Douwe.
- Coördinatie: Anne.
- Documentairemakers intern gebruik: Jail TV en Compas.
- Financiering: CAW Oost-Brabant.

Schilderijenensemble AU CHARBON!

Gods handen / Justitia zitten vast in de IJstijden. En wij zijn erin vastgevroren.

Het falen van de democratie blijkt in de meervoudige crisis van onze samenleving en van de aarde. Er is nog altijd uitbuiting, armoede, ongelijkheid, oorlog, ... De vooruitgangsgedachte eist een zware tol. We kunnen de aarde niet blijven uitbuiten. De universele mensenrechten worden niet altijd gerespecteerd. De juridische instelling is verouderd ondanks nieuwe inzichten.

Sinds de Neolithische Revolutie is een misdadiger een ordeverstoorder van een systeem en werd een strafbehandeling uitgewerkt: verbanning, opsluiting, werkkamp, marteling, doodstraf, geldelijke boete, gevangenis ....

Maar de levensloop van een daadpleger heeft dikwijls al voorbestemdheid in zich omdat compassie, zorg, respect, liefde dikwijls al ontbraken of vermorzeld waren in de levensgeschiedenis van de daders.

Wat is goed en kwaad?

De gevangenen, maar eigenlijk de gehele mensheid, zitten vast in het ijs.

De opwarming van onze planeet is apocalyptisch.

Laat ze de standbeelden van Vrouwe Justitia en Lady Liberty terug naar boven komen tijdens de smelting?

Tijd voor reflectie.

Commentaarschilderijen NEBULA

vanuit de basisfilosofie van de (Franse) Revolutie: Liberté, Fraternité en Egalité.

Fraternité

L'union fait la Force. "Het afgesloten zijn van de dagelijkse wereld is nodig voor mij om wat er gebeurd is te begrijpen en om tot inzicht te komen. Het is onmogelijk om dit alleen dit te doen. Medegevangenen kunnen als broeders helpen door elkaar omhoog te trekken uit de deprimerende werkelijkheid."

(Houtskool als tekenmateriaal is ideaal)

Liberté

"In detentie groeit het rouwzicht. Eenmaal terug buiten de gevangensmuren versterkt dat het besef dat we het verleden moeten achterlaten. Vergeving is nodig."

(Fijnschilder)

Fraternité

"Een goed warm thuisnest kan voorkomen dat men ontspoot. De meeste gevangenen hebben veel littekens op hun kinderzieltje.

Een sociale band met de maatschappij (re-integratie) kan door culturele en persoonlijke groei. Dat is een universeel recht van de mens."

(Interesse in Vlaamse Primitieven)

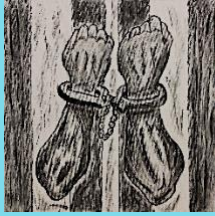

Egalité

Love and Peace.

"Iets wat er in mijn leven niet was. Ik verlang ernaar. Dat is niet zomaar een slogan. Wie we ook zijn, wat we ook gedaan hebben, het verlangen naar liefde is onmiskenbaar. Hoe kunt ge liefde geven als die er niet in uw leven was. Dat is toch geen voorrecht voor enkelingen?"

(Graffiti en tattoo)

Liberté

“Isolement is Hel. Omdat we hier geen mensen meer zijn maar slechteriken. In mijn binnenste stormt het, ik ben kwaad en kan het niet uiten. Dat komt door mijn trauma's. Ik heb zelf heel erge dingen meegemaakt. Mijn hoofd staat op springen.”

Trompe l'oeuil: zit ik achter of voor de tralies?
(Houtskool als tekenmateriaal is ideaal)

Liberté

“De pauw staat voor behoud van menselijke waardigheid.

Eénmaal in hechtenis is verlies van menselijkheid/menszijn een feit. Anderen bekijken u als een monster. Ge zijt niks meer, ge hebt zelfs geen DNA meer. Ik heb ook een afschuw van mezelf; ik zit hier niet voor niks. Maar ben ik geen mens meer?” (Fijnschilder. Beginner)

Fraternité

Blijven kiezen voor idealen na het plegen van een misdaad. Ik wil nog iets betekenen.

“Voor mij zijn dat nog steeds mijn jongensidealen = ridderidealen: trouw, rechtvaardigheid ....
(Beeldverhaal/strips)

Liberté

Time waits for no one

Ons leven is eindig. Ik hoop op een nieuwe kans maar zal die toch vooral zelf moeten waarmaken. Door een misstap verlies ik zoveel tijd.

(Interesse in Vlaamse Primitieven)

ZINVOLHEID evaluatieopmerkingen van de schilders

Het schildersatelier was een uitlaatklep. Alles blijft malen in het hoofd, dat ontploft soms bijna, en echt kunnen spreken over wat er gebeurd is of wat dit teweeg bracht voor mezelf of anderen, is niet mogelijk. Met kunst werken is anders dan therapie, het gaat veel dieper.

In de gevangenis word ik gedwongen om tot rust te komen. Ik wil die tijd benutten om te veranderen. En dat kan door inzicht te verwerven. Via kunst kan ik dit doen. In het atelier is er stilte.

Door te tekenen komt er emotioneel veel los dat ik aan niemand anders kon toevertrouwen. We werken samen in dezelfde ruimte en met deze mensen kan ik me laten zien. Een serieuze babbel, iets samen oplossen .... Dat doet veel.

Verlies van menselijkheid is een feit. Anderen bekijken u als een monster. Ik heb ook een afschuw van mezelf, ik zit hier niet voor niks. Maar ben ik geen mens meer? Ik wist niet dat ik ook iets kan vertellen, maar het gebeurt in het atelier vanzelf.

Een ontsnappingskans van de gevangenisituatie: binnen de muren is het overleven, op alle gebied. Met fantasie en beelden maken zit ik nog wel met mijn lijf vast maar mijn geest kan bewegen. De omgevingscontext is anders.

Kunst maakt alles mooier. Het leven wordt draaglijker, zeker hier waar alles ingeperkt wordt.

We worden (door ons verleden) gecategoriseerd, we zijn killers of misdadigers en blijven dat. Maar verandering kan ook, of, ik weet dat eigenlijk niet, ik hoop dat. Het is een wake up call voor onszelf en voor de instelling, dat we mensen zijn.

In de gevangenis voel ik me een gedrild mens. Door wat ik doe, zeg, denk, voel .... hier in het atelier, ben ik geen object meer, ben ik niet meer ontmenselijkt.

Sociale band met de maatschappij (re-integratie) kan door culturele en persoonlijke groei. Dat is een universeel recht van de mens.

Vanaf het eerste moment was het magisch wat er gebeurde in het atelier. We bouwden bruggen, we maakten connecties ....

Het was meer dan bezigheid of recreatie. Onze weerbaarheid groeide.

Kunst maken is veelzijdig: niet alleen technisch bijleren, ook creatief en kritisch denken werd gestimuleerd. En het is ook sociaal: open staan voor wat anderen denken en doen.

